

ÎN EDITURI BRAȘOVENE

OGLINDIRI ÎN ACUARELĂ, de Cristian Muntean
(Libris Editorial, Brașov, 2019)

În 2015, tot la Libris Editorial, părintele și poetul Cristian Muntean publica volumul *Semne de carte*, care marca o schimbare și o evoluție evidentă în lirica sa. Pe de o parte, aveam de a face cu o esențializare și o concentrare a limbajului poetic iar, pe de altă parte, cu o economie a mijloacelor și o adâncire a mesajului, devenit stratificat și bucurându-se de experiența și cultura cu care cititorul venea la întâlnirea cu textul. Ei bine, și cu acest volum, Cristian Muntean urmează aceeași linie, confirmând evoluția (nu vezi des o așa înnoire!), dar vine și cu lucruri diferite față de precedentul volum. Dacă la volumul din 2015 întâlneam, după formula *multa paucis*, un mix de gânduri poetice, metafore și aforisme, de data aceasta avem o suită de 80 de prozopoeme, care se încheie cu citatul scripturistic din Noul Testament (Romani 12.1) care îndeamnă la *metanoia*: „Și nu vă potriviți acestei lumi, ci schimbați-vă prin înnoirea minții...”. Această parte de verset, un fel de motto-concluzie, relevă credința poetului în demnitatea poeziei (de același soi cu mistica) nu doar de a emoționa, de a mărturisi stări, ci, mai ales, de a contagia, de a înălța, de a schimba, de a ridica lectorul într-un alt registru al existenței. Este, de altfel, filosofia și temperatura întregii cărți, fără, însă, ca mărturisirea creștinismului să subjuge sau să șunteze poeticul, ci dimpotrivă, dând demersului firesc și autenticitate. De data asta, poetul vine cu fraze lungi, curbate, care sunt tăiate scurt, brusc, cu o consecință, astfel că ești obligat să decupezi esențialul, metafora, partea de dincolo. Intenția declarată a autorului (la lansarea de la Brașov) a fost că și-a dorit să scrie o carte în tablouri, care să fie și o predică, dar să aducă și cu *Micul Prinț* a lui Antoine de Saint-Exupéry. Convingerea mea este că i-a reușit mai mult decât și-a propus și că inspirația venită la contemplarea pânzelor lui Rembrandt, la Amsterdam, a așezat lucrurile mult mai bine în acest clar-obscur al condiției umane. Putem spune, fără exagerare, că au ieșit un fel de apoftegme poetice care descriu, interoghează, cheamă, reflectă. Un element fericit este și titlul care dă un ton și o cheie de citire perfect adecvate.

În acest sens, înțelegi din start că oglinda și actul de a te oglindi, de a te uita în oglindă, nu este niciodată o relație de tip A=A (un raport de identitate pură și statică), ci este mereu o relație cu rest, cu plus sau cu minus, o proiecție dinamică de sine. Asta chiar dacă există unii (ca Narcis, pg. 34) pentru care oglinda este mută, redând doar auto-suficiența și limita prezentului. Pentru cei mai mulți, însă,

oglundirea este fie coborâre în infernul propriu, fie urcare în inefabil și inexprimabil.

În primul caz (cel al coborârii), oglinzile care „ne pândesc mereu, neostenite” (pg. 83) pot prilejui întâlnirea cu reziduurile noastre, cu zgura și demonii noștri, cu apocalipsele care sunt mereu personale (pg. 37). Oglinzile care „recompun amintirea” (pg. 13) ne pun, în acest caz, față în față cu nerezolvarea noastră, făcând din îndemnul socratic al lui „nosce te ipsum” un demers dureros care poate aduce aminte de obiceiul acela de a acoperi oglinzile morților. Tot la acest etaj inferior oglinzile pot fi mincinoase, pot fi deformatate, malformând oglundirea și autocunoașterea sau aducând iluzia și aparența ca realitate, transformându-te într-o ființă fără chip (pg. 17). Aici, evident, se poate face loc și simbolismului oglinzii ca reflectare a inconștientului, în psihoterapie.

În cazul urcării, al urcușului, poetul este ghidat de sensul etimologic, inițial, al oglinzii și oglundirii. Să nu uităm că latinescul *speculum* (oglinďă) a dat cuvântul *speculație*, care, la origine, însemna a observa cerul și mișcarea relativă a stelelor cu ajutorul unei oglinzi. De aici provine faptul că oglinda, ca suprafață care reflectă, stă la baza unui simbolism foarte bogat în ordinea cunoașterii. Astfel, oglinda/speculum devine simbolul manifestării ce reflectă Inteligența creatoare, Intelectul divin. Inima omenească este, în această perspectivă, oglinda care îl reflectă pe Dumnezeu. În simțirea de acest tip, în nevoia de desăvârșire, de împlinire a chipului, cerul oferă cea mai bună oglundire și viața devine o poveste ce curge spre cer (pg. 73). Cerul fiind cel care redă „chipul nostru veșnic” (pg. 48), care ne pune sub amprenta inefabilului, care face posibilă iluminarea și revelația (pg. 97), deschizând ochiul nostru interior.

Ce îmi place mult este faptul că părintele-poet nu se mulțumește să „teoretizeze” (chiar poetic), ci dă elementele unui *modus operandi*, ale unor exerciții spirituale care amintesc, cumva, de Ignațiu de Loyola, dar într-un etos bizantin. Părintele nu prezintă doar etajele situației existențiale, ci dă căi posibile prin care de la nivelul lumii omul să se poată ridica, să se poată mântui. Credința părintelui este că orice privire serioasă, așezată, în lume/la lume, e o oglundire, o ancorare, o interogare profundă de sine. E o decizie, este momentul în care „oglinzile nu mai rămân impasibile ci devin neobosite fenomene de reflecție” și prind „culoare de viață” (pg. 42). Lumea este, evident, așa cum o știm, „de un cenușiu inert” (pg. 14), sufocată de ne iubire (pg. 39), o mare comedie „cu gesturi largi, ca niște nebune” (pg. 29) „ce nu mai dăruiesc intimitate chipului spre oglundire” (pg. 35). Se vorbește despre amăgirile *grădinii de oglinzi*, despre faptul că ea

trebuie adusă în „substanța tăcerii” (pg. 19 și 49), în reverie, în contemplare, esențializând memoria, prezentul, miturile personale. Asta pentru că, în orizontul idealismului platonician, „multe dintre locurile vieții le-am trăit ca amintiri, de la prima vedere” și „memoria noastră e doar o oglindă aburită” (pg. 99). Omul trebuie doar să tacă (sunt câteva poeme foarte frumoase despre tăcere!), să își lustruiască oglinda sufletului măcar prin acest minim gest de asceză și își va aminti, va fi capabil să reflecte ceea ce îl înconjoară (chiar și pe celălalt) ca și cum l-ar reflecta pe Dumnezeu. Acest nivel pe care credinciosul îl presimte este și bucurie și lacrimă, odată pentru că are certitudinea adevăratei sale firi și, apoi, pentru că ea, datorită naturii căzute și muritoare a omului, nu poate fi definitiv păstrată. De aceea aceste oglindiri ale poetului devin acuarele, pentru că lacrimile mișcă limpezimea privirii. Cu toate acestea, dezideratul este hotărât și evidența nu cuprinde dubii: Învierea și/sau Raiul trebuie trăite aici și acum, ele nu pot fi amânate, nu pot fi mimate. Această zbatere a devenirii, jumătate plâns – jumătate fericire, face ca expresia cea mai potrivită a rugăciunii, aidoma părerii lui Michelangelo, să fie marea. Sunt multe izbutite referiri la simbolismul acesta al mării, la marea devenirii, la valurile îndoielii sau ale extazului.

La final, pot spune că preotul & poetul Cristian Muntean a reușit să alcătuiască o expoziție de tablouri-oglinzi care au și ceva din inocența desenelor din volum ale fiicei Maria Muntean, dar și din gravitatea magistrului olandez care l-a inspirat. M-am oglindit și eu în acuarelele sale și am ieșit, indubitabil, câștigat! Mulțumesc!

**ȘI ANIMALELE SUNT OAMENI – POEZII PENTRU COPII
ÎNTRE 3 ȘI 103 ANI, de Alexandru Mușina
(Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov, 2018)**

Ediția nouă a volumului de poezie al lui Alexandru Mușina, publicat prima oară în anul 2000, la editura „Aula” (editura poetului), este o restituire binevenită a singurei cărți pe care cel mai reprezentativ poet optzecist brașovean (plasat printre primii 4-5 și la nivel național) o dedică (și) copiilor. Cartea este rodul unui proiect cofinanțat de AFCN, în care Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov a avut ca partener Facultatea de Litere a Universității „Transilvania”. Bucurându-se și de inspiratele ilustrații ale tinerei și talentatei artiste Alina Marinescu și având excelente condiții grafice, volumul a devenit, deja, unul de colecție. De altfel, imediat ce s-a lansat, pe 21 martie, în Aula Universității, la Târgul de Carte și Muzică Libris, a fost primit cu căldură și cu mare interes.

Cartea este un joc, un experiment ludic, care s-a născut, dacă este să dăm crezare lui Adrian Lăcătuș (care semnează prefața), în toamna anului 1992, când Alexandru Mușina, răcit cobză, se vede silit să stea închis în casă. Trebuind să facă față la o așa situație, poetul își acordează întreaga ver-

satilitate, „ironia lui mordantă și tonică” (Radu Vancu), excelența intuiției psihologice și construiește un fel de fabule. Spun *un fel de* pentru că, deși alcătuieste aceste povestiri alegorice în care personifică animale și satirizează năravuri, nu respectă întru totul structura fabulei, nu avem adică ceea ce se numește morala, învățătura fabulei, și nici structura dualistă, acea opoziție între două personaje. Morala, de altfel, nu este clară, nici implicită, la Alexandru Mușina. Nu avem aici ceea ce Hegel spunea că este fabula: „este ca o enigmă care va fi întotdeauna acompaniată de soluția sa” (Estetica, II). Alexandru Mușina procedează mai degrabă la o descriere, la o galerie de portrete în care recunoști anomalii curente, defecte sau exagerări cu care te întâlnești frecvent: omida, de pildă, are o mie de buzunare în care are câte un creion, deși nu știe să scrie (să nu uităm că însuși poetul era obsedat de stilourii!), în tramvai e aglomerație pentru că elefantul merge cu el la serviciu, deși și-a luat un trabant în care nu încap, ursul este sărac pentru că s-a făcut apicultor (și mierea este alimentul lui favorit), nea Arici trebuie să se radă pentru că șeful Guiț vrea să fie toți spâni și chei ca el ș.a.m.d.. Stilul este curgător, simplu, amuzant, inventiv și cu foarte bune și fine observații. Nu lipsesc nici ironiile la adresa lumii culturale: avem o fabulă despre gagademician (un papagal), despre capra artistă (care, cum altfel, ține coada sus) sau despre motanul scriitor. Oricum ar fi, concluzia de final este că, până la urmă, azi este mult mai bine pentru animale decât în trecut, așa că nu putem decât să ne bucurăm și să închidem cartea cu o urmă de zâmbet, deși poate ne-am recunoscut, parțial măcar, într-un portret sau în altul.

Chiar dacă asta este starea pe care ți-o lasă cartea, mărturisesc că, în plan secund, nu am putut să nu simt tristețe amintindu-mi că în iunie 2013, când s-a stins, Alexandru Mușina nu împlinise încă 59 de ani. Ironia, neastâmpărul lui și iubirea de poezie aveau cauze mult mai profunde, pe care mulți nu le știu. De aceea simt nevoia să închei acest text cu o mărturie a lui Radu Vancu, pe care am găsit-o în dosarul Alexandru Mușina din „Vatra”. „Alexandru Mușina este, n-am nici o îndoială, – scrie Radu Vancu – cel mai tenace & vital supraviețuitor pe care l-am cunoscut. Să nu ne lăsăm înșelați de aparența detaliului că boala l-a ucis la 59 de ani neîmpliniți; adevărul e tocmai pe dos: în logica obișnuită și crudă a lucrurilor, Alexandru Mușina ar fi trebuit să se lase răpus de leucemie la 26 de ani, în 1980. (...) Explicația mea, naivă poate (dar nici medicii n-au una mai bună), e că l-a ținut în viață, de la 26 de ani la 59, credința lui în poezie & voința îndârjită de a scrie (a scris, literal, pînă în ultima clipă). Nu degeaba una dintre cărțile lui se cheamă *Supraviețuirea prin ficțiune!* Așadar, Mușina nu doar că n-a fost răpus de boală, dar i-a rezistat vreme de 33 de ani. (Număr suspect de mistic, așa-i.) A furat morții 33 de ani – ba chiar a făcut-o strălucitor, debordând de o vitalitate superioară tuturor celor din jur, făcându-și cu încredințare paradis din anii de boală infernală”.